

Queer brittisk konst: Passionerade konstnärsliv och kraftfulla föremål

Queer British Art 1861–1967. London: Tate Britain, 5 april – 1 oktober 2017, och Barlow, Clare (red.) *Queer British Art 1861–1967*. London: Tate Publishing 2017 (192 sidor)

ENDAST FEMTIO ÅR har gått sedan homosexuella handlingar avkriminaliserades i engelsk lag. Med anledning av jubileet 2017 visade konstmuseet Tate Britain i London en utställning om queera personers konstnärliga verksamhet under drygt 100 år – från avskaffandet av dödsstraff för sodomi år 1861 till 1967 års avkriminalisering. Tidsperioden sammanfaller med några av höjdpunkterna i den brittiska konsthistorien, men här ligger fokus på konst, hantverk och scenkonst som på ett eller annat sätt är kopplat till lesbiska, homosexuella, bi, trans* och queera identiteter. Utställningen är kronologiskt upplagd och får med flera av den brittiska konstens mest välkända queerklassiker: det sena 1800-talets bildvärld med androgyna figurer i pre-rafaelistisk stil, rättegången mot Oscar Wilde, den myllrande kreativiteten kring scenkonst och populärmusik under decennierna kring 1920- och 1930-talen med inspelningar, dragframträdanden, dräkter, fotografier och porträtt. Här presenteras de sexuellt och konstnärligt experimenterande medlemmarna i Bloomsburygruppen och målningar av konstnärerna David Hockney och Francis Bacon med referenser till bögestetik och homoerotik.

Gluck, Self-Portrait, 1942. National Portrait Gallery, London

Även om framställningen till vissa delar kan påminna om en konventionell översikt av den brittiska konsthistorien, är det bara på ett ytligt plan. Vid sidan av välkända motiv av exempelvis Duncan Grant och Claude Cahun, hänger ett urval av konstverk som vanligtvis inte visas och dessutom presenteras en hel rad relativt okända konstnärskap. Jag fastnar särskilt för Gluck och Edward Burra, som jag hoppas få se

mer av på utställningar framöver. Den förstnämnda föddes som Hannah Gluckstein men antog namnet Gluck, vilket användes i utställningar och hennes arbete som medlem av The Fine Art Society. Stolthet och kompromisslöshet präglar blicken i hennes självporträtt, men också självkritik och självmedvetenhet. Nattlivets energi med soldater och sjömän av olika hudfärger fyller stora målningar av Burra från tidigt 1900-tal. Njutningens ambivalens skildras då inbjudande ögonkast, gester och kroppar blandas med kyliga masker och ett underliggande mörker. Ett av utställningsprojektets stora värden ligger i att ta fram kunskap om de enskilda konstnärskapen och deras inbördes relationer, men det finns en viss överbetoning av personhistoria i presentationen. Det är utan tvivel spännande och värdefullt att se porträtt av pionjärer som Radclyffe Hall, Vernon Lee, Henry Havelock Ellis och Edward Carpenter, men emellanåt riskerar temat att reduceras till ett porträttgalleri – som ett ”Vem är vem” för brittisk queerhistoria.

Men med jämna mellanrum bränner det till, särskilt när de föremål som visas inte bara illustrerar ett skeende, utan själva har varit aktiva i de queera gemenskapernas historia. Ett halssmycke i renässansstil med ett porträtt av poeten Katherine Bradley hade tillhört hennes livspartner poeten Edith Cooper (de kallade sig gemensamt för ”Michael Field”) och utfördes av det excentriska paret designern Charles Ricketts och konstnären Charles Shannon. Ett betydande föremål av en helt annan karaktär är en dörr från fängelset i Reading, som antas ha tillhört den cell där författaren Oscar Wilde satt av sitt straff. Den solida portens grova konstruktion målad i ljusgult gestaltar lagens begränsningar för queera liv och knyter på ett påtagligt vis an till utställningens avgränsningar. En subversiv lust präglar det projekt som dramatikern Joe Orton och skådespelaren Kenneth Halliwell ägnade sig åt under 1960-talet. Paret lånade hem böcker från det lokala biblioteket och försåg dem med nya omslag: kollage med inslag av turistbilder, gulliga katter, blombuketter, halvnakna män och kitschiga leksaker. De omklädda böckerna återlämnades och cirkulerade vidare till andra låntagare i sin nya skepnad. Här finns en av rötterna till dagens queera konst som vill plocka upp, göra om och röra runt i majoritetskulturens mönster.

Katalogen är en utmärkt följeslagare till utställningens urval av konstverk. Kortare essäer av forskare som Jack Halberstam (professor i engelska och genusstudier), Laura Doan (professor i kulturstudier och sexualitetsstudier) och Kobena Mercer (professor i konstvetenskap och afroamerikanska studier) ger perspektiv på ämnet och de varvas med fördjupande texter om de enskilda konstverken. Historier om det sociala livet och relationerna mellan konstnärerna, deras modeller och samlare belyser sammanhangen där konstverken tillkommit och funnits. Porträtten ger ansikte till dessa historier och interiörbilder och hemmiljöer ger dem plats. Men här finns även uppslag till de perspektiv som öppnar upp övergripande, tematiska och fördjupande frågeställningar. Urvalet av konstverk, föremål och berättelser påverkas av de identitetsbegrepp vi använder oss av när vi tittar bakåt, påminner Doan. Mercer diskuterar hur det koloniala arvet även formade det queera begäret efter en svart kropp hos flera konstnärer i Bloomsburygruppen.

Queer British Art lyfter fram nya konstnärskap och nya verk, men utställningsformen skiljer sig inte från museets övriga salar. Det stillsamma tilltalet kan förstås ge tyngd och allvar till ämnet, men det hade också varit ett utmärkt tillfälle att prova något mer experimentellt – hur skulle både de snäva villkorens begränsningar och den lustfyllda kreativitetens utrymmen ha kunnat iscensättas på ett nytt sätt? Det är en njutning att få ge sig hän åt de queera biografierna och nätverken, men jag saknar vidare diskussioner om estetiska strategier och om den queera tolkningen av konstverk, oavsett upphovspersonens sexualitet eller könsidentitet. Även om det finns mer att göra är både utställningen och katalogen värdefulla bidrag till en mer mångfaldig konsthistoria.

PATRIK STEORN
THIELSKA GALLERIET, STOCKHOLM